

Boerenverstand ziet kansen bij diverse loketten

Wat is de KringloopWijzer waard?

Boeren die werken met de KringloopWijzer, zouden deze kunnen laten certificeren en daarmee aantonen hoe duurzaam hun bedrijfsvoering is. Adviesbureau Boerenverstand ijvert ervoor de KringloopWijzer bij zo veel mogelijk loketten erkend te krijgen als bewijs van milieuverantwoord ondernemen. „Er liggen kansen binnen het GLB, mestbeleid, vergunningverlening, waterschappen, financiering, noem maar op”, aldus Frank Verhoeven.

Onlangs hebben de adviesbureaus Boerenverstand, Dirksen Management Support en ETC voor het derde achtereenvolgende jaar kringloopcertificaten uitgereikt aan wat zij betitelen als 'de meest duurzame melkveehouders van Nederland'. De bedrijven worden op zes indicatoren gescoord: luchtkwaliteit (de hoeveelheid ammoniak per ton melk), waterkwaliteit (stikstofoverschot per hectare), bodemkwaliteit (fosfaatoverschot per hectare), klimaat (CO₂-equivalenten per 100 kilo melk), footprint (percentage VEM uit eigen ruwvoer) en biodiversiteit en landschap. Per onderdeel worden de duurzaamheidsprestaties gescoord, van matig (brons) tot excellent (platina). Maar wat kun je nu met zo'n fraai papiertje in de hand? Wat is zo'n certificaat concreet waard? Die vraag is niet zo makkelijk te beantwoorden. Het is een kwestie van zoeken, uitproberen, proefprojecten draaien en heel veel lobbyen bij allerlei overheden, instanties en sectororganisaties. Toch beginnen zich onderhand verschillende contouren af te tekenen, volgens Frank Verhoeven van Boeren-

verstand. Hij ziet diverse mogelijkheden voor het certificaat.

GLB

Allereerst binnen het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Tijdens de zogenoemde consultatieronde van het Ministerie van Economische Zaken over het nieuwe GLB heeft Boerenverstand de KringloopWijzer ingediend als instrument waarmee boeren zouden kunnen aantonen dat ze voldoen aan de drie vergroeningseisen. Op dit moment gelden alleen nog biologische boeren met het Eko-keurmerk als 'green by definition': het Eko-keurmerk is dan voldoende bewijs dat zij voor de vergroeningstoeslagen in aanmerking komen. Nederland vindt dat daar ook andere, bestaande certificaten voor in aanmerking zouden kunnen komen (zie kader Kringloopcertificaat en GLB). De initiatiefnemers zetten zich er nu hard voor in dat de KringloopWijzer die positie verwerft. Ook voor de beloning voor andere groene en blauwe diensten zou de KringloopWijzer

moeten kunnen gelden als onderbouwing, hoopt Boerenverstand.

Borging

Uiteraard betekent het wel dat de cijfers die ten grondslag liggen aan het Kringloopcertificaat, onafhankelijk en betrouwbaar moeten kunnen worden geborgd. Hoe je dat het best kunt borgen, wordt op dit moment in opdracht van Boerenverstand onderzocht door Stichting Milieukeur. Feit is dat er in Nederland al heel veel gegevens - denk bijvoorbeeld aan de melkleverantie, voerafname, I&R - elektronisch worden vastgelegd. Die zou de sector in een centrale database bij elkaar kunnen brengen, zoals bijvoorbeeld ook gebeurt in de database MediRund, waar het antibioticagebruik wordt geregistreerd. Alleen dan zijn de data ook door de overheid controleerbaar. Boerenverstand beschouwt de KringloopWijzer ook als instrument voor het behoud van derogatie. Nederlandse boeren mogen meer dierlijke mest per hectare aanwenden dan ge-

middeld in Europa, omdat de opbrengsten ook hoger liggen dan gemiddeld. Met het Kringloopcertificaat kunnen boeren dit ook bedrijfs-specifiek onderbouwen, aldus Verhoeven. Verder moet de KringloopWijzer ertoe leiden dat boeren straks niet worden afgerekend op diernormen, maar op het behalen van de gestelde doelen. Daarom zet Boerenverstand er sterk op in dat de dierlijke mest op de bedrijven kan worden behouden, in ruil voor minder kunstmest. De kunstmestruimte kan dan bijvoorbeeld worden ingevuld met gescheiden mest. Verhoeven: „Als je gescheiden mest goed en verantwoord aanwendt, zou je op een bepaalde locatie ook meer dieren moeten kunnen houden. Dat is het idee.“

Vergunningverlening

Een ander terrein waar KringloopWijzer-boeren wellicht kunnen profiteren van het certificaat, is dat van de vergunningverlening binnen bijvoorbeeld PAS en Natura 2000. Op heel veel plaatsen in Nederland worden agra-

rische ondernemers nu beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden vanwege die milieu- en natuurbeschermingsafspraken. „Stel dat een kringloopboer via het voerspoor kan aantonen dat hij minder ammoniak produceert, dan zou hij wellicht niet hoeven te investeren in een dure emissiearme vloer“, filosofeert Verhoeven hardop.

Bij een aantoonbaar lagere ammoniakuitstoot kan er ruimte ontstaan voor het gewenste aantal dieren. De provincie Drenthe (zie kader) denkt al die richting op. Ook in Noord-Brabant moeten boeren die willen uitbreiden, aantonen dat ze duurzaam en milieuverantwoord opereren. „Dat kun je prima doen met de KringloopWijzer.“ Verhoeven erkent dat dit vergunningstechnisch nog een uitdaging is. Er blijft veel lobbywerk nodig. Echter, zodra de borging van het Kringloopcertificaat geregeld is, zal het makkelijker worden, is de verwachting.

Waterschapsheffingen

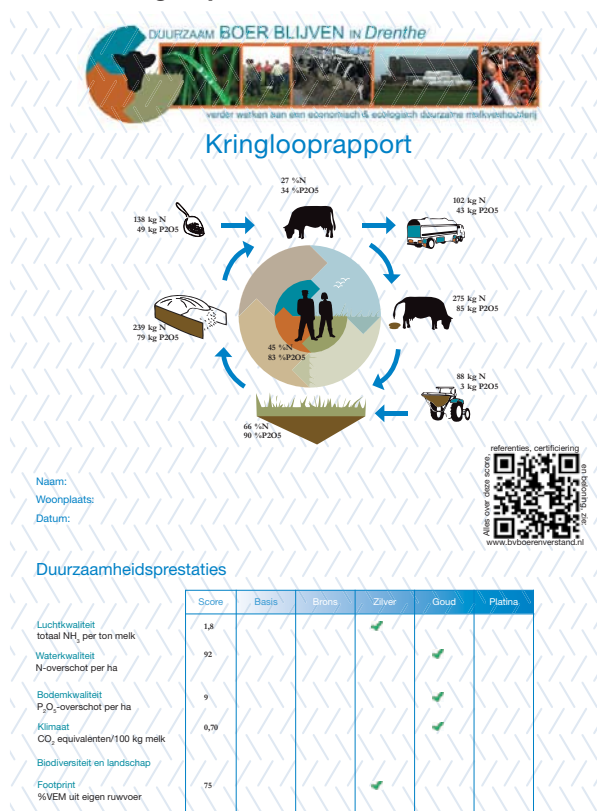
Kringloopboeren betekent ook: boeren met

minder stikstof- en fosfaatverliezen en dus ook minder uitspoeling naar grond- en oppervlaktewater. Samen met Boerenverstand kijken kringloopboeren onder meer in de regio Midden-Delfland wat de mogelijkheden zijn voor goed presterende boeren om met behulp van het certificaat korting te krijgen op de waterschapsheffingen (zie kader).

Duurzame zuivel borgen

Ook in de zuivelsector groeit het besef dat zuivel niet alleen gezond en 'voedselveilig' moet zijn, maar ook op een milieuverantwoorde manier moet zijn geproduceerd. Zeker met het oog op 2015 en de te verwachten uitbreidingen in de melkproductie zal de zuivelsector zich naar de afnemers moeten kunnen verantwoorden over de wijze hoe ze omgaat met grondstoffen en milieuverliezen. „In het buitenland zie je die ontwikkeling al; de retail garandeert meer en meer dat de consumentenproducten ook milieuverantwoord zijn geproduceerd“, zegt Frans Aarts, projectleider ►

Het kringlooprapport is de voorloper van het kringloopcertificaat

Kringloopcertificaat en GLB

Kan een deelnemer aan de KringloopWijzer straks met een certificaat aantonen dat hij aan de vergoeningseisen voldoet? Het Ministerie van Economische Zaken wil nog niet op die zaak vooruitlopen. De Brusselse onderhandelingen over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013 zijn namelijk nog in volle gang. Wel laat een woordvoerder weten dat Nederland (en andere lidstaten) ervoor pleiten dat boeren de voorgestelde vergoeringsverplichtingen ook mogen invullen via agrarisch natuurbeheer en via deelname aan duurzaamheidscertificaten anders dan biologisch, zoals de KringloopWijzer. Nederland wil zulke particuliere initiatieven voor een duurzame(re) landbouw graag ondersteunen.

Voorwaarde is wel dat de duurzaamheidscertificaten minimaal tot dezelfde resultaten leiden als de beoogde vergoeringsmaatregelen. Resultaten die, als het aan Nederland ligt, worden afgemeten aan de verbeterde kwaliteit van water en bodem, het verhogen van de biodiversiteit en het terugdringen van de effecten van klimaatverandering. Het ligt dan ook voor de hand dat certificaten zich richten

op het hele bedrijf (land en gebouwen) en niet alleen op de inrichting of een specifieke productgroep of specifiek gewas, aldus het ministerie. De goedkeuring van de duurzaamheidscertificaten is geen taak van de lidstaten, maar van de Europese Commissie, vindt Nederland. De precieze regels en voorwaarden voor de certificaten en de beoordeling en goedkeuring ervan moeten in de hele EU-28 gelijk zijn. Als - in de Nederlandse visie - goedkeuring wordt verkregen, kan de deelnemer aan een certificaat voor de gehele bedrijfsoppervlakte landbouwgrond de vergoeringsbetaling ontvangen, aldus Economische Zaken.

Boerenverstand wil graag dat alle gebruikerservaringen rond de KringloopWijzer boven tafel komen. Hoe meer gebruikerservaringen gedeeld worden, hoe beter het instrument kan werken, aldus Verhoeven. Ook qua borging zijn volgens hem innovatieve manieren denkbaar, zoals GMP+. Boerenverstand opent via de site foodlog.nl een speciaal platform waar reacties kunnen worden verzameld.

Kringloopwijzer vanuit Wageningen UR. Ook de Nederlandse zuivelindustrie pakt het op. Cono werkt al geruime tijd met het Caring Dairy-programma (en het Kringloopkompas, een voorloper van de KringloopWijzer) om aan te tonen dat ze verantwoord omgaat met aarde, dieren en mensen. Deelnemende veehouders worden in het Caring Dairy-kringloopprogramma beloond met 50 cent per 100 liter melk, plus nog eens 25 cent als ze ook meedraaien in de zogenoemde thema-trajecten, waarin ze nog intensiever met diverse kringloopaspecten aan de slag gaan. Ook de

Natuurhoeve werkt in nauwe samenwerking met Cono met het Kringloopkompas. De leden van de kleine coöperatie Delta-Milk besloten in april dit jaar eveneens een duurzaamheidsprogramma te implementeren, waarmee boeren een premie kunnen verdienen van 50 cent per 100 kilo melk, onder meer door deelname aan kringloopssystemen. En de megacoöperatie FrieslandCampina pakt binnen het programma Foqus Planet/Route 2020 de kringloopgedachte op. „Feitelijk staat de hele zuivel er achter, ook omdat ze inzien dat je als sector één instrument hebt om aan

te tonen dat je milieuverantwoord onderneemt”, zegt Aarts.

Geen verplichting

Projectleider Aarts voorspelt dat melkvee-houders niet verplicht zullen worden om de KringloopWijzer te hanteren. In het scenario dat hij schetst, krijgen boeren de keuze: óf je houdt je aan strengere mestnormen, óf je verantwoordt je via de KringloopWijzer. „Het is net als met de BEX: nu zie je al dat bijna driekwart van de boeren bemonstert voor de

Waterschappen

Ruim twintig kringloopboeren in Midden-Delfland brengen samen met het Hoogheemraadschap Delfland in kaart waar de fosfaat- en stikstofgebied Midden-Delfland aan toe te schrijven zijn. Voor welk deel zijn de veehouders verantwoordelijk en welk deel is afkomstig van overige bronnen, zoals de glastuinbouw? Dat moet in september in beeld zijn. „De volgende stap is dan om te kijken of boeren die het beter doen dan gemiddeld, beloond kunnen worden met lagere waterschapslasten”, vertelt Gertjan Hooymans.

Hij heeft een melkveebedrijf met 80 koeien en 40 hectare grond in Schipluiden. In die dichtbevolkte regio zijn de waterschapslasten sinds 2008 ruim verdubbeld, waardoor Delfland nu zo'n beetje de hoogste waterschapslasten heeft van Nederland, aldus de veehouder. Hij betaalt 156 euro per hectare oftewel ruim 6.000 euro per jaar. Als hij als

kringloopboer korting zou krijgen, scheelt dat een slok op een borrel. Het waterschap werkt volgens Hooymans graag mee, omdat zij ook te maken hebben met fosfaat- en nitraatdoelen vanuit de Kaderrichtlijn Water.

Miriam Klazenga van Hoogheemraadschap Delfland bevestigt dit. „Voor ons heeft de samenwerking met de kringloopboeren als voordeel dat we de uitspoeling van nutriënten kunnen terugdringen. Het mestbeleid alleen is niet voldoende om de waterkwaliteit te verbeteren.” Landelijk zijn meer waterschappen bij dergelijke kringloopprojecten betrokken, vertelt ze. „Alleen: hoe kun je boeren daar financieel voor belonen? Dat is nog een uitdaging. Ga je het beschouwen als groenblauwe diensten of bied je korting op de waterschapslasten? De regelgeving op dat vlak is lastig; je moet voorkomen dat je op het terrein van staatssteun komt.”

Provincie Drenthe

Beleidsmedewerker Arnout Venekamp van de provincie Drenthe (onder meer betrokken bij het project Duurzaam Boer Blijven in Drenthe) stelt dat de provincie het Kringloopcertificaat graag zou willen gebruiken als instrument om de milieuvriendelijkheid van agrarische bedrijven te beoordelen én te belonen bij vergunningprocedures. „Deze kringlooppaanpak past ons als provincie heel goed. Zeker wat betreft de aanpak van ammoniak lijkt ons dit het beste instrument, als alternatief voor technische aanpassingen aan de stal.”

Voorwaarde is wel dat het certificaat geborgd is, liefst met een wettelijke status. Zo ver is het echter nog niet. „Stel dat wij nu een vergunning zouden verlenen op basis van het Kringloopcertificaat, en die wordt aangevochten bij de Raad van State. Dan zouden we die zaak kunnen verliezen omdat het certificaat geen wettelijke grondslag heeft. Ook al zouden we met de KringloopWijzer aannemelijk kunnen maken dat het bedrijf beter presteert.”

De wettelijke grondslag zou bijvoorbeeld gevonden kunnen worden in de

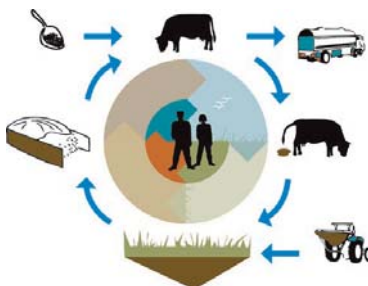
Programmatiese Aanpak Stikstof, waarin ontwikkelruimte voor boeren nabij Natuurbeschermingswetgebieden wordt gezocht. Zodra het certificaat enige vorm van borging heeft, zal de provincie niet aarzelen om er gebruik van te maken, aldus Venekamp. „Boeren die kunnen aantonen dat ze op milieugebied beter bezig zijn dan gemiddeld, moet je ook kunnen én willen belonen, dat is het standpunt van onze provincie.” Drenthe heeft eerder al vergunningen verleend aan veehouders op basis van ureumcijfers. Dit kan op basis van een Drentse beleidsregel, die in samenspraak met LTO Noord en de Natuur- en Milieufederatie Drenthe is opgesteld.

BEX en voeranalyses laat doen. Dat doen ze niet voor niets.”

De BEX zal op den duur opgaan in de KringloopWijzer. Dat wordt hét standaardinstrument voor de stikstof-, fosfor- en koolstofkringloop op het melkveebedrijf, aldus Aarts en Verhoeven. Centraal daarbij staat dat boeren individueel worden afgerekend op hun milieuprestaties, dus op hun behaalde doelen. En dat de regedruk wordt vermindert: boeren hoeven niet verplicht te investeren in allerlei dure, technische ‘end of pipe’ oplossingen, zoals luchtwassers of emissiearme

vloeren, mits ze maar kunnen aantonen dat hun bedrijfsvoering milieuverantwoord is. En los daarvan betekent kringloopboeren: zo efficiënt mogelijk boeren met een zo laag mogelijke aanvoer van krachtvoer en kunstmest, betere kwaliteit en hogere opbrengst van eigen ruwvoer en betere kwaliteit en benutting van eigen mest. Dit ten dienste van een optimale (en geen maximale) productie per koe. Aarts schat in dat Kringloopboeren op allerlei vlakken minimaal 5 procent rendementsverbetering zullen ervaren. Puur doordat ze aan al deze aspecten meer aandacht besteden.

„Als je gemiddeld 10 ton droge stof van een hectare haalt, zal dat 10,5 ton worden”, voerspelt hij. „Zonder dat je daar meer mest voor nodig hebt.” Met minder input meer output dus. Verhoeven: „Als je de kringloop goed op orde hebt, bespaar je kosten. Je krijgt inzicht in de opbrengst van je grond en gewassen, je gaat efficiënter draaien. Dat betekent ook dat je makkelijker kunt aflossen. Ik zie het Kringloopcertificaat daarom ook een rol spelen bij financiering. Ook voor de banken wordt het aantrekkelijker om met kringloopboeren in zee te gaan.” ■

Serie over kringlooplandbouw

Zo'n 350 Nederlandse melkveehouders zijn al vele jaren bezig met kringlooplandbouw in werk- en studiegroepen, aangestuurd door agrarisch adviesbureau Boerenverstand en Dirksen Management Support. Dat heeft inmiddels een schat aan data en praktische ervaring opgeleverd. Boerenverstand wil die kennis graag overdragen. Daarom publiceert Melkvee Magazine dit jaar een serie artikelen waarin telkens een ander aspect van de kringloop(landbouw) bij de kop wordt gepakt. In dit nummer de vierde aflevering: over de waarde van het certificaat KringloopWijzer.

